

—Virginia,—ang pukaw ni Raul pagkaraan ng ilang sandaling pananahimik,—ito na lamang ang kahuli-hulihang araw ng ating pagkikita, kung sakali mang ako ay nawalan ng pitak sa iyong puso ay alalahanin mong mahal ka pa rin sa akin, at kung sa ibang panahon ay mabalitaan mong ako'y patay na, ay alalahanin mong ang iyong pangalan ang

at mayaman. Ang lahat ng mga alaala ng lumipas ay nakapukaw sandali kay Virginia at siya ma'y napaluha rin, aywan lamang kung yaon ay sa pag-ibig sa binatang kaaalis o kung dahil lamang sa awa.

Buhat noon ay wala nang nabalitaan ang dalaga ukol kay Raul, at hindi naman niya pinag-ukulan ng anumang pansin ang

kát ang pamumuhay sa Maynila ay unti-unti nang pabigát nang pabigát. Ang bayang nátunguhan nilá ay siyá ring bayan ni Ricardo. Nang iiwan ni Virginia ang Maynila ay nagdaram-dám at lumuluha ng gayon na lamang ang dalaga dahilán sa mápapalayo sa binatang makisig na siyáng lubos na nakapagháhari't nakapangyayari sa kanyáng

ay lalong mapanganib ang katayuan ng buhay kaysa sa Maynila. At hindi pa ito ang lalong masakláp sa kalagayan ng mag-aamá kundi ang pagkakátuklás ni Virginia ng isáng lihim na itinátago ni Ricardo na halos ay magwalát ng kanyáng puso at pumuti ng kanyáng buhay. Ang masakit na pagkakátuklás sa tunay na kalagayan ng itinatanging

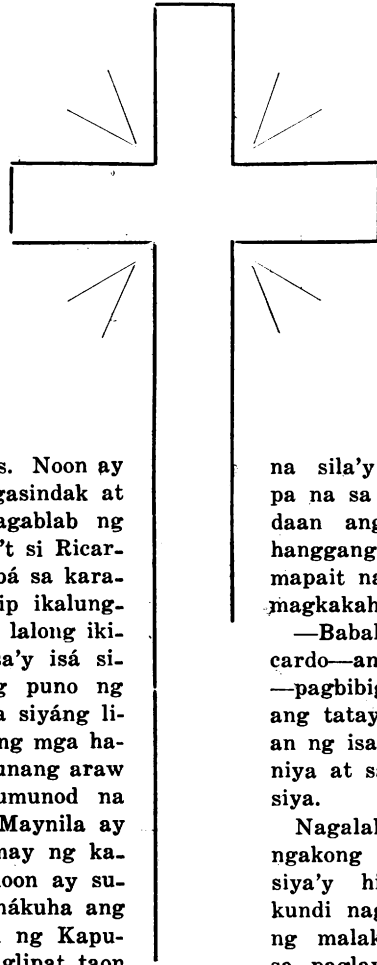
Ang KUROS NA PUTI

kahuli-hulihan kong binigkas.—Pagkasabi nito, ang binata ay malungkot na tumindig at nagpaalam sa babaing naging hantungan ng lahat niyang pangarap.

Nang mga sandaling lumayo ang binata ay malungkot ding pinagmamalas ni Virginia, nakita niya ang ang dalawang patak na luhang anaki'y hindi nakapukaw ng kanyang damdamin palibhasa'y ng mga sandaling yaon ay walang gumugulo sa kanyang isipan kundi ang larawan ng binatang si Ricardo na may dalawang linggo nang nagpapahayag sa kanya ng pag-ibig. Si Raul ay kanyang kababata, kanayon at naging kasama buhat pa nang mga unang araw ng kanyang pag-aaral, nguni't ito ay lubhang angat sa lahat ng katayuang kinalalagyan ng binatang si Ricardo; ito ay magandang lalaki, makisig at mayaman, samantalang si Raul ay pangit at maralita. Nang malayo na si Raul sa paningin ng dalaga ay saka lamang nawalang saglit sa guni-guni nito ang binatang mayaman, sandali siyang nag-ukol ng alaala sa mga kabataan nilang lumipas ng kaaalis na binata; noong araw ay wala siyang kaaliwan kundi ang makita at makasama si Raul, kung siya'y nalulungkot ay ito lamang ang umaaliw sa kanya, siyang laging napaghihingahan ng sama ng loob kung nagkakaroon nito; sa labas ng paaralan kung siya ay hindi marunong ng leksiyon ay si Raul ang siyang sumasagip; mahal sa kanya si Raul ng higit sa kanino man, at marahil kung ito ay nagpahayag lamang agad ng pag-ibig ay nakita sana niyang siya'y iniibig din ni Virginia. Nguni't sa paggalang niya at pagtitimpi ng binata ay hindi agad nasabi sa dalaga ang kaniyang tibukin kundi nang ito'y suyuin ng isang binatang makisig

pagkawala nito palibhasa'y nabuhos ang kanyang isipan at napanahon sa pakikipagmatalikan kay Ricardo. Walang anu-ano noong isáng araw ng buwán ng Disyembre ng 1941 ay gininabal na lamang at sukat ang daigdig ng pagpapahayag ng pakikidigma ng Hapon sa Estados Unidos. Noon ay marami ang nangasindak at nangatakot sa lagablab ng pagbabaka, nguni't si Ricardo ay naging kaibá sa karamihan na sa halip ikalungkot ang gayon ay lalong ikinalagalák, palibhasa'y isá siyáng kinikilalang puno ng lapiang Ganáp na siyáng lihim na katulong ng mga hapnon. Nang mga unang araw ng Enero ng sumunod na taon ang buong Maynila ay lumagpák sa kamay ng kawaway at buhat noon ay sunud-sunod nang nákuha ang iba't ibang bayan ng Kapuluán, at hindi naglipat taon ay nákilala ng mga pilipino kung anong uri mayroon ang bansáng ito.

Buhat noon, si Ricardo ay naging isáng masugid na tagapaglingkod sa hukbong mananakop, at palibhasa'y ang amá ni Virginia ay isáng tanyág na masalapi at nag-aari ng malalawak na lupain sa lalawigan ng Nuweba Esiha ay minarapat niyáng dito na muna manirahan sapag-

kalooban, sinisi niya ang binata kung bakit ayaw pang tuparin ni to ang pangakong siya'y ihaharap sa dambana, di si'y wala nang matuwid ang kanyang ama yatin ng kanyang ali-balik na sa Maynila ay siyá napat ng bayan man ang nagpakatanggi-tanggi kung sila'y mag-asawa na, nguni't ito ay palagi na lamang tinugon ng binata na sila'y maghintay-hintay pa na sa kinagagayo'y nagdaan ang maraming araw hanggang sa dumating ang mapait na sandaling sila ay magkakahiwalay.

—Babalik ako agad, Ricardo—ang sabi ni Virginia, —pagbibigyan ko lamang ang tatay, nguni't pagkaraan ng isang buwan sa ayaw niya at sa ibig ay iiwan ko siya.

Nagalak si Ricardo sa pangakong yaon ni Virginia, siya'y hindi na tumugon kundi nagpakita na lamang ng malaking pagdaramdam sa paglayo ng dalaga; hinagkan ito ng minsan, makalawá hanggang sa siyá ay magpakalunod sa waláng katapusáng luwalhati sa piling ng kanyáng minámahál.

At pagkaraan ng iláng araw si Virginia'y nasa lalawigan na.

* * *

Sa Likab na kaniláng kinatunguhan ay hindi ang pananahimik ang kaniláng násumpungán kundi ang kaligaligan din; doon

ay lalong mapanganib ang katayuan ng buhay kaysa sa Maynila. At hindi pa ito ang lalong masakláp sa kalagayan ng mag-aamá kundi ang pagkakátuklás ni Virginia ng isáng lihim na itinátago ni Ricardo na halos ay magwalát ng kanyáng puso at pumuti ng kanyáng buhay. Ang masakit na pagkakátuklás sa tunay na kalagayan ng itinatanging

ay lalong mapanganib ang katayuan ng buhay kaysa sa Maynila. At hindi pa ito ang lalong masakláp sa kalagayan ng mag-aamá kundi ang pagkakátuklás ni Virginia ng isáng lihim na itinátago ni Ricardo na halos ay magwalát ng kanyáng puso at pumuti ng kanyáng buhay. Ang masakit na pagkakátuklás sa tunay na kalagayan ng itinatanging

(Nasa pahina 21 ang karugtong)

Sinulat ni

MIGUEL M. CRISTOBAL

I L A N G - I L A N G

Ang Kuros Na . . .

(Karugtong ng nasa pahina 4)

buo ang loob at matatag sa kanyang pasiya. Dahil dito ay bumuo ng isang pangwakas na akala at ito ay ang pagsusuplong sa mga hapon na ang ama ng dalaga ay isang kaalam ng mga gerilya at sapagkat isang tiktik na kinikilala ay pinaniwalaan siya agad. Ang ama ni Virginia ay dinakip, pinahirapan, ikinulong, at nang hindi pa rin umamin sa ibinubuhay na kasalanan ay pinatay sa kabundukan. At pagkatapos noon, nang wala pa ring magawa si Ricardo kay Virginia, sa pamamagitan din ng kanyang pakikipagmatalikan sa mga buhong na hapon, ang dalaga namán ang dinakip at dinala sa kabundukan pinagpatayán sa ama nito. At doon, sa pamamagitan ng lakas at pagbabanta ay hindi tumugot hanggang sa di maigupo at malapastangan ang kabanalan ng pagkababae ni Virginia; pinalagda pa rin ni Ricardo ang dalaga upang ang ilang bahagi ng mga pag-aari nito ay mapalipat sa kanya, anupat sa lahat ng katampalasan at kasamaang magagawa ng isang tao, ang inasal na yaon ni Ricardo ay wala nang katulad.

Isang gabi sa loob din ng kasukalang yaon na kinalalagyan ni Virginia at ni Ricardo na kasama ng mga sundalong hapon ay radinig na lamang nila at sukát ang sunud-sunod na putok na isa-isang ikinamamatáy ng mga buhong na hapon. Si Ricardo ay humawak din ng baril at nakidigma sa piling ng kanyang mga kasama. Nang sila'y wala nang magawa at nakikini-kinitang patungo na sila sa pagkaubos ay nakaisip ng isa pang lalong kabuhungán, ang patayin si Virginia yamang ito ang nagbunsod sa kanya ng pagkakapatungo sa pook na yaon. Ang babai ay kanyang iginapos sa punung-kahoy at pagkatapos ay tumawag ng

isang sundalo upang siyang bumaril, subalit nang sandaling isasagawa na lamang ito ay siyang pagdating ng isang gerilya na umulos ng patalim sa babaril na ikinamatáy nito agad at pagkatapos ay pinaputukan ang buhong na si Ricardo na noon di'y naghingalo. Lumapit sa nakagapos na babai upang ito ay kalagan, nguni't di pa natatapos na gawin ay isang ligaw na puno ang sumawi sa matapang na kawal.

Nang magsirating ang mga tapát na kawal ng bayan at makalagan ng gapos si Virginia ay nilapitan nito ang kanyang tagapagligtas na nakalugmok na siyang pinuno ng mga gerilya, at gayon na lamang ang kanyang pagtataká nang makilalang si Raul ang lalaking yaon. Ang sugatán ay hindi pa patáy, may kaunti pang hiningang nalalabi kayá't nang idilat ang mga mata nito at makitang si Virginia ang may kalong sa kanya ay napangiti sa gitna ng mahapding kirot na likha ng kanyang sugat at ang nasabi:

—Virginia, kay-palad ko sa mga sandaling ito, sapagkat ako'y mamamatáy na nakikita kita, salamat sa iyo sa pagpapahalagá mong ito!—At pagkawika ay pamuling pumikit upang huwáng nang dumilat kailan man. Natupad niya ang salitang ang pangalan ni Virginia ang kahuli-hulihang tatawagin sa sandali ng kanyang kamatayan.

Sa harap ng gayong malungkot na pangyayari si Virginia ay lumuluhang niyakap ang bangkay ni Raul, hinagkan ng maraming ulit at siya'y nagsisi sa kanyang kabaliwang nagawa.

At, noong pista ng mga patáy sa isang ulilang puntod na kinalalagyan ng isang kurus na puti ay naroroon si Virginiang mata-

Ang Buhay . . .

(Karugtong ng nasa pahina 15)

Margarita! Kay-gandang pangitain! Isang larawan ng dalagang malinis ang budhi at puso at isinilang sa kabukiran ng Alemanya, mapagmahal, paniwalain. Umibig, na isang pag-ibig na marangal at taimtim sa puso, kay Fausto. Ito naman ay lalong nagsikap sa pagtuklas ng karunungan at pinabayaang pumailanlang ang kanyang isipan sa langit ng bagong diwa at bagong karunungan upang idulot ang lahat sa kanyang minamahal na Margarita.

Ang Fausto ni Goethe ay kaiba sa maraming Fausto ng Alemanya noong unang panahon. Ang mga unang Fausto ng isang daan at dalawampu't pitong manunulat ay pangahas, walang pananagutan at nahulog sa impiyerno; ang Fausto ni Goethe ay matalino, pangahas nguni't may kakayahang (mistulang larawan ng mga mamamayan sa Alemanya) at hindi nahulog sa impiyerno bagama't sumuway sa katuruan ng Roma. At ang tampok ng alamat na sinulat ni Goethe ay ang larawan ng dalawang alemana: masunurin, maganda, marangal at tapat sa pagmamahal.

(Ang pinagkunan ng mga talu ay ang mga sumusunod: *Historie von D. Johann Fausten; Warhafftige Historie ni Widmann; Biblioteca Universal; Biblioteca Internacional; Popular Encyclopedia; K. J. Scher: Faust Von Goethe; Madame Stael: De l'Allemagne; Baron Blaze de Bury: Essai sur Goethe et le second Faust; D. Guillermo English: El Fausto.*)

intim na ipinagdarasal ang kaluluwa ng binatang labis niyang pinakaapi na ngayoy walang kapantay sa kagitingan ng kanyang pagpapahalagá.

Ang "Papel-de . . .

(Karugtong ng nasa pahina 14)

lilimampuing sentimos, pipisuhin, lilimahin, sasampuni, lilimampuin, sasandaanin at lilimandaaning piso. Anong gaganda ng pagkakaguhit at anong dirikit ng di-masasagwang kulay na ginamit! At upang mapatunayan, nang walang munti mang pag-aalinlangan, na ang mga salaping-papel na itong palalabasin ng Central Bank ay talagang "sa Pilipino at para sa Pilipino", ay di lamang nagtaglay halos lahat ng larawan ni Rizal, kundi ginamitan pa ng panay na mga salitang tagalog, na pinaraan pa't ipinawasto sa Surián ng Wikang Pambansa, bago ipinadalá sa limbagang pinagti-tiwalaang gumawa. Ang pinagpadalang limbagan ay sa Tokyo rin at hindi rito; nguni, sapul noon, na nakapangalahati na ang taong 1944, ay hindi na napabalik, at munti mang balita sa nangyari, ay wala nang natanggap dito, hanggang datnan ang "Republikang" iyon at ang Hukbong Haponés na kinásasandigan niya ng kalagim-lagim na babalang . . . "Oras Mo Na!"

Sa lipu-lipunán ng matataas na taumpamahalaan noon, ay nagkapanahon kamang makarinig ng ilang pahiwatig tungkol sa mga dahilán ng di-pagkatuloy ng Central Bank at tungkol sa pagkabigo ng nakahanda nang limbaging mga salaping-papel na talaga nang pilipino. Kaipala, ang mga pangyayaring aming nahiwatigan ay makatutulong nang malaki sa paglilimi at paglinaw ng karapatan ng Pilipinas na makasingil sa Hapon ng mga katumbas na halaga ng mga nawalan ng halagang daan-daang angaw na pisong ipinagpilitan niya ritong gugulin, sa pamamagitan ng nangasabing *papel-de-hapon*.

Sumama sa malaking Lupon ng mga Pinunong Pilipinong nagsadya sa Tokyo ang nooy Kagawad sa Pananalapi ng Pilipinas. At sa mga taglay niyang layunin sa pagdulog sa ilang matataas na tanggapa't pinuno roong may-kagnayan sa mga suliranin ng pananalapi, ay kabilang ang mga sumusunod:

1. Kung gaano ang kíkilanlin ng dalawang pamahalaan na tumbasang halaga ng PISO ng Pilipinas at YEN ng Hapon.

(Tatapusin)

ABANGAN ANG—
SALIN SA TAGALOG NG

**And Now Comes
Roxas**

Na simulat ni

FELIXBERTO G. BUSTOS
(Kabalitang Pilipino sa Digma)
Aklat na kababasahan ng mga kilos at gawain ni Hen. Roxas sa panahon ng mga hapon.

CENTURY ART CO., INC.

624 R. Regente

445-447 Misericordia

Outdoor Advertising

Electrical Contractors

BILLBOARDS

INDIRECT LIGHTING

SIGNS

DISPLAY LIGHTING

POSTERS